

EKONOMİK BÜYÜME - CARI AÇIK İLİŞKİSİ: 1995-2014 TÜRKİYE ÖRNEĞİ

Arş. Gör. Nurullah ALTINTAŞ*

Sakarya Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İktisat Bölümü
naltintas@sakarya.edu.tr

Arş. Gör. Veysel İNAL**

Sakarya Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İktisat Bölümü
veyselinal@sakarya.edu.tr

Arş. Gör. Mustafa TORUSDAĞ***

Yüzüncü Yıl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümü
mtorusdag@gmail.com

Özet

Özellikle gelişmekte olan ülkelerin gösterdikleri ekonomik büyüme performansları, bu ülkelerde ithalat hacmini genişlemesi sonucunu beraberinde getirmekte ve bu durum cari işlem açıklarına neden olmaktadır. Cari açıkların artması ülkelerin ekonomik büyümelerini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu bağlamda çalışmamızda iktisadi büyüme ile cari açık arasındaki ilişki 1995–2014 dönemi için analiz edilmiştir. Analizlerde, gayrisafi yurtiçi hasıla ve cari açık verileri olmak üzere iki değişken kullanılmıştır. Değişkenlere ilişkin zaman serisi verileri ADF birim kök testi ile sınanmış ve değişkenlerin birinci fark değerlerinde durağan oldukları gözlenmiştir. Değişkenler arasında nedensellik ilişkisini belirleyebilmek için Toda-Yamamoto nedensellik testi uygulanmış ve cari açıktan ekonomik büyümeye yani kişi başı gayri safi yurtiçi hasılaya doğru bir nedenselliğe ulaşılamazken ekonomik büyümeden cari açığa doğru tek yönlü bir nedensellik olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: ekonomik büyüme, cari açık, Toda-Yamamoto

RELATIONSHIP BETWEEN ECONOMIC GROWTH - CURRENT ACCOUNT DEFICIT: 1995-2014 THE CASE OF TURKEY

Abstract

Particularly, economic growth performance in developing countries results in expansion of import volume thus causing the current account deficit. The increase of current account deficit may adversely affect the economic growth of the country. In that context, in this study, the relationship between the current account deficit and economic growth are analyzed for the period of 1995-2014. For this purpose, the dataset for gross domestic product and current account deficit variables are used. In order to determine the causal relationship between the both variables, Toda-Yamamoto causality test is applied. According to the results, it is not found any causality from economic growth (GDP per capita) towards current account deficit, however the evidence for a reverse one-way causality is found as statistically significant from economic growth towards current account deficit.

Keywords: economic growth, current account deficit, Toda-Yamamoto

GİRİŞ

Ekonomik büyüme bir ülkede toplam üretim hacminin genişlemesi olarak tanımlanmaktadır. Ekonomik büyümenin ana kaynakları üretim faktörleri miktarındaki artışlar ve teknolojik gelişmelerdir. Büyüme bir ülkenin toplam üretim hacmini (GSYH) ve bireylerin ekonomik refah seviyesini arttırmaktadır (Şentürk, 2007). Ekonomik büyüme ile ilgili iki önemli gösterge bulunmaktadır. Göstergelerden birincisi, Gayri Safi Milli Hasıla (GSMH) yani, net olmayan ulusal üretim; ikincisi ise, Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYH) yani net olmayan yurtiçi üretilmektedir. İki verinin temel farkı, Net

Dış Alem Faktör Gelirleri'dir. Ekonomik büyüme, bir ülkede, belli bir dönemde (genellikle 1 yıl) üretilen tüm mal ve hizmetlerin parasal ifadesi olan GSYH'da görülen artışa denir. Bir ülkenin ekonomik büyümesi iki şekilde meydana gelir. Birincisi, tam istihdamın altında kullanılan kaynakların daha etkin kullanılmaya başlanması yoluyla büyümenin gerçekleştirilmesi, ikincisi, tam istihdamda kullanılan kaynaklara yeni kaynakların eklenmesiyle ekonomik büyümenin gerçekleşmesidir. Ekonomik büyümenin etkin olabilmesi için sermaye birikimi, teknolojik gelişme ve işgücünde artış unsurlarının aynı anda etkin olması gerekmektedir (Kandemir, 2015:3).

Bir ülkenin makroekonomik performansına ilişkin temel göstergelerinden biri olan cari işlemler dengesinde meydana gelen değişimler, ekonominin gidişatı bakımından sinyal olarak değerlendirilmekte ve dolayısıyla iktisadi kararlar ile beklentilerin şekillenmesinde belirleyici rol oynamaktadır. Bir ülkede belli bir dönemde üretilen nihai mal ve hizmet miktarındaki artışı temsil eden iktisadi büyüme kavramı, kişi başına düşen reel gelirdeki artışların bir yansıması olarak ekonominin arz yönünü ilgilendiren üretim kapasitesindeki uzun dönemli artışları tanımlamaktadır (Yılmaz ve Akıncı, 2011:364) Bir ülkenin dış dünya ile ekonomik ilişkileri ödemeler dengesi adı verilen envanterde görülmektedir. Bu bilanço, ülkenin mal, hizmet ve sermaye akımları gibi işlemler aracılığıyla sağladığı gelirin dışarıya yapılan ödemelere eşit olup olmadığını göstermektedir ve o ülkenin ödeme gücündeki iyileşme ya da bozulmaları yansıtmaktadır. Bu nedenle çoğu kez o ülkenin uluslararası alandaki ekonomik ve mali itibarının bir göstergesi olarak yorumlanmaktadır. Ülkenin cari işlemlerden elde ettiği gelirler, cari işlemlere yapılan giderlerden daha büyükse bu durum cari fazla (cari işlemler fazlası), daha küçükse cari açık (cari işlemler açığı) olarak nitelendirilmektedir. Bir başka ifade ile mal ve hizmet ticareti ile net transferlerden elde edilen gelirlerin bu hesaptaki ödemeleri karşılayamaması durumunda, ülke cari açıkla karşı karşıya kalmaktadır. Cari işlemler hesabı açık verdiğinde ülke, yurt dışından gelen paradan daha fazlasını, yurt dışına göndermiş olmaktadır. Dolayısıyla yaratılan açık, dışarıdan borçlanarak veya yurt içi varlıkların satılması suretiyle kapanır. Bunun tersi durumda da, yani cari işlemler hesabı fazla verdiğinde, yurt içi yerleşiklerce yurt dışına sermaye transferi gerçekleştirilir (Şahin, 2011:48)

Ödemeler bilançosunun alt hesaplarından biri olan cari işlemler hesabıdır. Cari hesap ya da cari açık denildiğinde akla ithalat ve ihracat gelmektedir. Cari açıklar Türkiye ekonomisinde olduğu kadar birçok gelişmiş ya da gelişmekte olan ülke ekonomilerinde tartışılabilirliğini sürdüren bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. İthalat ve ihracatın en önemli belirleyicisi olduğu cari işlemler açığının üretim ve milli gelirle olan bağlantısı bilinmektedir (Kostakoğlu ve Dibo, 2011:2). Cari işlemler dengesi bir ülkenin makro ekonomik verimliliğini ortaya koyan önemli göstergelerdendir. Bu gösterge ülke ekonomisinin gidişatı hakkında bilgi vermektedir. Bu yüzden alınacak iktisadi kararların ve beklentilerin şekillenmesinde önemli yeri vardır. Bu anlamda Cari açık/GSYİH oranının dikkate alınması gerekir. Bu oranda meydana gelen artışlar ekonomide belirsiz bir ortama zemin hazırlar, bundan dolayı bu oranın önemli değişikliklerini takip etmek gerekir. Ayrıca, büyük sorunlar zamanında önlenmesi için bu durumun sebepleri belirlenmelidir (Yaman, 2011:2). Cari işlemler bilançosu; ticari malların, hizmetlerin, belirli yatırım gelirlerinin ve yatırım transferlerinin ihracatı ve ithalatı sırasında meydana gelen farkı gösterir. Bunların arasında en büyük bölümü dış ticaret hacmi oluşturduğu için, cari açık bulunması genelde bir ülke ekonomisinin ihracattan fazla ithalat gerçekleştirdiği anlamına gelir. Yani bu ülkenin yeterince üretimde bulunmadığı için ithalatı karşılayacak miktarda

paraya sahip olmadığını gösterir. Özetle cari açık tüketiminin yerli üretimden daha fazla olduğunu gösterir. Bu fazla miktardaki tüketim ülkeye giriş yapan yabancı sermaye ile finanse edilmek zorunda kalınır. Bu nedenle cari açığın süresi ve büyüklüğüne bağlı olarak söz konusu ülkenin dış borcu artar. Büyüyen dış borç nedeni ile azalan finansal kararlılık cari açık için büyük risk teşkil eder. Bilindiği üzere küresel mali krizlerin ana sebeplerinden birisi ekonomik dengesizliklerdir. Bu konuda yüksek cari açık önemli rol oynar. Cari açık ile bağlantılı olan sermaye ithalatı sayesinde ülke ekonomisi için gerekli sermaye stoku oluşturulabilir (Yaman, 2011).

1. Cari Açık - Ekonomik Büyüme İlişkisi

Bir ülkede belli bir dönemde üretilen nihai mal ve hizmetlerin miktarındaki artışı temsil eden iktisadi büyüme kavramı, kişi başına düşen reel gelirdeki artışların bir yansıması olarak ekonominin arz yönünü ilgilendiren üretim kapasitesindeki uzun dönemli artışları tanımlamaktadır (Akıncı, 2011:364) İktisadi büyüme üretim olanakları eğrisinin sağa kayması olarak da ifade edilmektedir. Bir ülkenin bir yıl içindeki fiyat değişimlerinden arındırılmış kişi başı reel hasılasındaki artış da bir ülkede gerçekleşen iktisadi büyümeyi ifade etmektedir. Cari açık bir ülkenin harcamalarının gelirlerinden ya da yatırımlarının tasarruflarından fazla olması durumudur. Ülkenin, diğer ülkelere karşı borçlu olduğu anlamına gelmektedir. Büyümenin cari açık üzerindeki etkisinin incelenmesi için büyümenin bileşenlerine bakılması gerekmektedir. Büyüme ithalata bağımlı olarak gerçekleşiyorsa bu cari açık üzerinde pozitif bir etkiye sahip olduğu anlamına gelmektedir (Erataş,2012). İktisadi büyüme, cari işlem açıklarının ortaya çıkmasına ya da mevcut açıkların genişlemesine yol açan en önemli faktörlerden biridir. Cari açıklar yatırım hacminde meydana gelen artışlar sonucunda yatırım kapasitesi beklenen kar düzeyinin artmasına bağlı olarak yükselecektir. Kar oranlarının gelecekte artacağı beklentisi, tasarrufların azalmasına yol açacaktır. Böylece, hızlı ekonomik büyüme, cari açıkları arttırıcı bir rol oynayacaktır. Milli gelir hesapları içinde bulunan net dış yatırımlar kavramı ile aynı anlamda kullanılan cari işlemler dengesi; mal, hizmet ya da finansal varlıkları satın almak amacıyla iki ülke arasında belli bir zamanda gerçekleştirilen fon akımlarının takip edildiği hesap grubu olarak tanımlanmaktadır. Cari işlemler bilançosu, mal-hizmet, faktör geliri ve transfer hesabı olmak üzere üç ana kalemden oluşmaktadır. Mal ve hizmet ihracatının ithalatından fazla olması, cari fazla olarak adlandırılırken, cari açık ise, mal ve hizmet ithalatının ihracatından fazla olması anlamına gelmektedir (Akıncı, 2011:364-365).

Cari açık kavramı dış ticaret açığı kavramı ile karşılaştırılan bir kavramdır. Cari açık denildiğinde ilk olarak ithalat ve ihracat kavramları akla gelmektedir. İthalat ve ihracat cari işlemler dengesinin dış ticaret kalemlerini oluşturmaktadır. Cari işlemler dengesi; dış ticaret dengesi, hizmetler dengesi, gelir dengesi ve net işçi dövizleri ile transferlerinden oluşturmaktadır. Cari gelirlerin, cari giderlerden az olması sonucu cari açık oluşmaktadır. 1994, 2001 krizlerinin de önemli nedenleri yüksek cari açık sorunu olmaktadır. Dış ticaret açığı, faiz oranları, tasarruf-yatırım eşitsizliği ve bütçe açığı cari açığa neden olan faktörlerdendir. Türkiye enerjide dışa bağımlı bir ülkedir, dış ticaret açığında (cari açık) en büyük pay enerji ithalatıdır. Türkiye’de üretimin büyük bir kısmının ithal girdi (ara malı) kullanılarak yapılması, büyüme ile birlikte cari açığın da artmasına neden olmaktadır. Ekonomi literatüründe cari açık ile büyüme arasındaki ilişkinin güçlü, zayıf ya da ilişki olmadığı tartışması süregelmektedir. Büyüme mi cari açığın nedeni ya da cari açık mı büyümenin nedeni sorularına cevap aranmaya çalışılmaktadır (Kandemir, 2015)

Bir ülkenin makro ekonomik performansına ilişkin temel göstergelerden biri cari işlemler dengesidir. Cari işlemler hesabındaki değişiklikler ekonominin gidişatı için sinyal olarak değerlendirilmekte, iktisadi karar ve beklentilerin şekillenmesinde belirleyici rol oynamaktadır. Cari açık/GSYİH oranını finansal kriz göstergesi olarak (cari açık sorunu), değerlendirilse de finansal krizin mutlak habercisi olarak her zaman değerlendirmek doğru değildir. Cari açığı etkileyen belirleyiciler olarak, petrol fiyatları, ihracatın ithalatı karşılama oranı, enflasyon, enflasyon belirsizliği, döviz kuru, döviz kuru belirsizliği, doğrudan yabancı yatırımların GSYH'daki payı olarak alınmaktadır (Erdoğan ve Bozkurt, 2009:135).

2- Literatür Taraması

Erbaykal (2007), çalışmasında Türkiye için 1987:01-2006:03 dönemlerine ait GSYİH, reel efektif döviz kuru ve cari işlemler dengesi verileri kullanılarak cari açık, döviz kuru ve GSYİH arasındaki nedensellik ilişkilerini incelemiştir. Toda-Yamamoto (1995) nedensellik testi ile yapılan analiz sonucunda ekonomik büyümeden ve reel döviz kurundan, cari açığa nedensellik varken cari açıktan, ekonomik büyümeye ve reel döviz kuruna doğru bir nedenselliğe ulaşılamamıştır.

Telatar ve Terzi (2009), çalışmalarında ekonomik büyüme ve cari işlemler ilişkisini Türkiye için 1991:4-2005:4 dönemini için üçer aylık verilerle araştırmışlardır. Değişkenler arasındaki ilişki Granger Nedensellik Analizi ve VAR analizleri ile araştırılmıştır. Analiz sonucunda, ekonomik büyüme oranı ile cari işlemler dengesi arasında, büyüme oranından cari işlemler dengesine doğru tek yönlü bir nedensellik olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kostakoğlu ve Dibo (2011), çalışmalarında 1991:4-2010:2 dönemi için cari işlemler dengesi/GSYİH oranı ve GSYİH'daki yüzde değişimler kullanılarak Türkiye'de cari açık büyüme ilişkisinin VAR analiziyle araştırmışlardır. Sonuç olarak GSYİH'da meydana gelen olumlu değişimlerin cari açıkları etkilediği görülmüştür.

Yalçınkaya ve Temelli (2014), çalışmalarında ekonomik büyüme ve cari işlemler arasındaki ilişkiyi 1992-2013 dönemi için panel veri analizi ile BRICS VE MINT ülkeleri için incelemiştir. Çalışma sonucunda hem BRICS hem de MINT ülkelerinde, ekonomik büyüme kısa ve uzun dönemde cari işlemler dengesi üzerinde önemli derecede etkili olduğu, ekonomik büyüme hızı değiştiğinde cari işlemler dengesinin de ülkelere göre açık ya da fazla vererek değiştiği tespit edilmiştir. MINT ülkelerinde cari işlemler açığının BRICS ülkelerine kıyasla uzun vadede sürdürülebilir büyüme hızlarının istikrarlılığı üzerinde daha önemli bir sorun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Akbaş ve Uğur (2014) çalışmalarında 19 OECD ülkesini dahil ettikleri örneklem grubu için 1995-2010 dönemini diğer değişkenlerin sabit olduğu varsayımıyla cari açık üzerinde kısa vadeli sermaye akımları ve ekonomik büyümenin etkili olup olmadığını statik panel veri modelleri yardımıyla incelemiştir. Analiz sonucunda kısa vadeli sermaye akımlarının cari açığı negatif etkilediği ortaya konulmuştur.

Çiftci (2014), çalışmasında Türkiye için bir kriz göstergesi olarak nitelendirilen cari işlemler açığı ile reel döviz kuru ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi eşbütünleşme analizi ile incelemiştir. VAR modeli temelli Johansen eşbütünleşme analizi sonucunda değişkenler arasında eşbütünleşme ilişkisi olduğu belirlenmiştir. Cari açık, GSYİH ve reel döviz kuru arasında uzun dönemde bir ilişki olduğu saptanmıştır. Nedensellik analizi sonucunda ise GSYİH'dan cari açığa doğru bir nedenselliğe

ulaşamazken cari açıktan GSYİH'ya ve rel döviz kuruna nedensellik olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmada ulaşılan sonuç; Türkiye'nin sağladığı yüksek büyüme oranları (2002 sonrası) yüksek cari açık verilerek gerçekleşmektedir.

Yurdakul ve Ucar(2015), çalışmalarında 1999:1-2014:2 dönemi için Türkiye'de cari açık ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi Granger nedensellik ve VAR analizi teknikleri ile araştırmışlardır. Granger nedensellik testi sonucuna göre büyümeden cari açığa tek yönlü ilişki olduğunu tesbit etmişlerdir. VAR analizinin etki tepki fonksiyonlarında büyüme oranlarındaki bir standart sapma bütçe açığında cari hesap açığında değişimle sonuçlanmaktadır.

3. Ekonometrik Analiz

3.1 Veri Seti ve Yöntem

Türkiye'de 1995-2014 dönemine ait yıllık veriler kullanılarak cari açık ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkinin yönünü belirlemeye yönelik ampirik bir uygulama yapılacaktır. Veri setleri TÜİK veri tabanından elde edilmiştir. Ekonomik büyümeyi temsilen çalışmada sıklıkla kullanılan kişi başı gayri safi yurtiçi hasıla verisi kullanılmıştır. Nedensellik analizine geçmeden serilerin durağanlığının sınanması amacıyla Genişletilmiş Dickey Fuller (ADF) birim kök testi kullanılacaktır. Sonraki aşamada VAR analizi çerçevesinde bilgi kriterlerinden faydalanılarak gecikme uzunluğu tespit edilecektir. Son olarak elde edilen sonuca göre Toda-Yamamoto nedensellik testi yardımı ile ilişkinin yönü tespit edilecektir.

3.2 Analiz Sonuçları

Ekonometrik uygulamalarda serilerin birbirleri ile olan ilişkilerinde hatalı sonuçların ortaya çıkmaması adına öncelikle durağanlık analizi yapılmaktadır. Yapılan birim kök testleri ile seriler durağanlaştırılmakta ve bu şekilde sahte regresyon ile karşılaşılması önlenmektedir. Bu çalışmada, Genişletilmiş Dickey Fuller (ADF) birim kök testi ile serilerin durağan olup olmadıkları sınanmıştır. Söz konusu teste ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 1: ADF Birim Kök Testi Sonuçları

Değişkenler	Düzy		Birinci Fark	
	Sabit	Sabit ve Trend	Sabit	Sabit ve Trend
CARI ACIK	0.814949 (0.9908)	-0.879340 (0.9333)	-5.865580 (0.0003)	-6.771286 (0.0003)
KBGSYH	-0.153435 (0.9294)	-1.966324 (0.5815)	-3.907768 (0.0090)	-3.884435 (0.0354)

Not: ADF testinin uygun gecikme uzunluğunun tespiti için t istatistik kriteri kullanılmıştır.

Yukarıda tablo incelendiğinde cari açık değişkeni ve kişi başı GSYH değişkeni sabitte %1 anlamlılık seviyesinde birinci fark alındığında durağan hale gelmektedir. Sabit ve trendli modelde ise cari açık değişkeni %1 anlamlılıkta kişi başı GSYH ise %5 anlamlılıkta birinci farkta durağandır.

Birim kök testlerinden sonra Toda-Yamamoto nedensellik testine geçebilmek için değişkenlerin düzey değerleri kullanılarak VAR modeli kurulacak ve bu model ile uygun gecikme sayısı belirlenecektir. Bu amaçla iki değişkenden oluşan VAR modeli kurulmuş ve aşağıdaki gecikme uzunluğu tespiti bilgi kriterleri vasıtasıyla belirlenmiştir.

Tablo 2: Gecikme Uzunluğunun Tespiti

VAR Lag Order Selection Criteria

Lag	LogL	LR	FPE	AIC	SC	HQ
0	-227.7122	NA	4.17e+08	25.52358	25.62251	25.53722
1	-205.9403	36.28641*	58203166*	23.54893*	23.84572*	23.58985*

Bu aşamada, gecikme uzunluğuna (p), değişkenler içindeki en yüksek durağanlık seviyesi (dmax) ilave edilmektedir. Gecikme uzunluğu (p), en yüksek durağanlık (dmax) olan bir VAR (p+dmax) modelinin tahmin edilmesini gerektirmektedir (Toda ve Yamamoto, 1995: 230).

Bu sonuçlar doğrultusunda Toda-Yamamoto testi ile kişi başı GSYH ile cari açık arasındaki ilişkinin yönünü belirlemeye dönük bir analiz yapabiliriz. Serilerdeki maksimum durağanlaşma derecesi bir olduğu için, tahmin edilecek VAR (p+dmax) modelinde kullanılacak gecikme uzunlukları iki [(p=1)+(dmax=1)=2] olacaktır.

Cari açık ile kişi başı GSYH arasındaki nedensellik ilişkisinin tespiti için kullanılan Toda Yamamoto testine ait bulgular aşağıdaki tablodadır:

Tablo 3: Toda-Yamamoto Nedensellik Testi Sonuçları

VAR Granger Causality/Block Exogeneity Wald Tests

Dependent variable: GDPP

Excluded	Chi-sq	df	Prob.
CARI	0.581998	2	0.7475
All	0.581998	2	0.7475

Dependent variable: CARI

Excluded	Chi-sq	df	Prob.
GDPP	5.156486	2	0.0759
All	5.156486	2	0.0759

Toda-Yamamoto nedensellik testi sonuçlarına göre kişi başı GSYH'dan cari açık değişkenine doğru nedensellik %10 anlamlılık seviyesinde tespit edilirken, cari açıktan kişi başı GSYH'ya doğru bir nedensellik bulunamamıştır.

4. SONUÇ

İthalat artışlarının beraberinde getirdiği cari açık sorunu, iktisat literatüründe sıklıkla üzerine çalışmalar yapılan konuların başında gelmektedir. Ekonominin ve finansal sistemin küreselleşmesinin hız kazandığı, ülkeler arasındaki ekonomik ve finansal hareketleri kısıtlayıcı sınırların kalktığı ve tüm dünya ekonomilerinin birbirine entegre olma uğraşında olduğu bu çağda, Türkiye ekonomisindeki yüksek büyüme oranlarına bağlı olarak dış ticaret hacminin yükselmesi ve beraberinde gelen cari açık problemi, bu konu üzerinde daha fazla çalışma yapılmasına ve büyüme oranları ile cari işlem dengesi arasındaki ilişkilerin gündeme gelmesine neden olmuştur.

Bu çalışmada 1995-2014 dönemi için Türkiye’de cari açık ile ekonomik büyüme arasındaki ilişki ekonometrik yöntemler ile analiz edilmiştir. Analizlerde serilerin durağanlığının sınanmasında Genişletilmiş Dickey-Fuller (ADF) birim kök testi kullanılmıştır. TÜİK veri tabanından elde edilen cari açık ve kişi başı GSYH verileri ile yapılan Toda-Yamamoto nedensellik analizi sonucunda cari açıktan ekonomik büyümeye yani kişi başı gayri safi yurtiçi hasılaya doğru bir nedenselliğe ulaşılamazken ekonomik büyümeden cari açığa doğru tek yönlü bir nedensellik olduğu belirlenmiştir.

Analiz sonuçları değerlendirildiğinde ülkemizde ekonomik büyüme cari açığa neden olmaktadır yorumu yapılabilmektedir. Ekonomik büyümenin beraberinde cari açığı da getirmesi ülkemiz için risk faktörü oluşturmaktadır. Bu durumu göz önüne alarak, ülkemizde ekonomiden sorumlu politikacılar büyüme rakamlarına aldanarak cari açık problemini göz ardı etmemelidirler. Cari açık probleminin ortadan kaldırılması, istikrarlı bir ekonomi politikasının belirlenmesiyle ve bu politikalara uygun atılacak adımların kısa ve uzun vadede istikrarının sağlanması ile mümkün olacaktır. Fakat Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde cari açık sorununu tam olarak ortadan kaldırmak pek mümkün olmamaktadır. Bunun yerine cari açığın sürdürülebilirliğinin sağlanması için adımlar atılması daha mantıklı olacaktır. Özellikle yabancı yatırımcıların özendirilmesi ve ithalata bağımlılığın azaltılması için önlemler alınması bu problemi en azından sürdürülebilir bir hale getirecektir.

KAYNAKÇA

AKBAŞ Yusuf Ekrem, Ahmet Uğur, (2014), “*OECD Ülkelerinde Kısa Vadeli Sermaye Akımları ve Ekonomik Büyümenin Cari Açık Üzerindeki Etkisinin Statik ve Dinamik Panel Veri Modelleriyle Tahmini*”, YDÜ Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:8, No:1, Nisan 2014, 217-232.

ÇİFTÇİ Necati, (2014), “*Türkiye’de Cari Açık, Reel Döviz Kuru ve Ekonomik Büyüme Arasındaki İlişkiler: Eş Bütünleşme Analizi*”, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:14, Sayı:1, 129-142.

ERBAYKAL Erman, (2007), “*Türkiye’de Ekonomik Büyüme ve Döviz Kuru Cari Açık Üzerinde Etkili midir? Bir Nedensellik Analizi*”, ZKÜ. Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:3, Sayı:6, 81-88.

KANDEMİR Kevser, (2015), “*Cari Açık Üzerinde Ekonomik Büyümenin Etkisi: Türkiye Uygulaması*”, ADÜ. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, (002).

KOSTAKOĞLU S. Fatih, Mete Dibo, (2011), “*Türkiye’de Cari Açık ve Ekonomik Büyüme İlişkisinin VAR Yöntemi İle Analizi*”, EconAnadolu 2011: Anadolu International Conference in Economics II, 1-13, Eskişehir.

ŞAHİN Begüm Erdil,(2011), “*Türkiye’nin Cari Açık Sorunu*”, Ekonomi Bilimleri Dergisi, Cilt: 3, No:2, 47-56.

ŞENTÜRK Canan,(2007), “*Dış Ticaret-Büyüme İlişkisi Üzerine Bir İnceleme: Türkiye ve Gelişmekte Olan Ülkelerde İhracata Dayalı Büyüme Hipotezinin Testi*”, S.D.Ü., Yüksek lisans tezi .

TELATAR Osman Murat, Harun Terzi,(2009), “*Türkiye’de Ekonomik Büyüme ve Cari İşlemler Dengesi İlişkisi*”, Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 23, Sayı:2, 119-134.

TERZİ Nuray, Ercan Sarıdoğan,(2007) “*An Econometric Analysis Of The Current Account Deficit in Turkish Economy*”, Marmara Üniversitesi İİBF. Dergisi, Cilt:22, Sayı:1, 123-142.

TODA, H. Y., & Yamamoto, T. (1995), “*Statistical inference in vector autoregressions with possibly integrated processes*”, Journal of econometrics,66(1), 225-250.

YALÇINKAYA Ömer, Fatma Temelli,(2014), “*Ekonomik Büyüme ile Cari İşlemler Dengesi Arasındaki İlişki: BRICS VE MINT (1992-2013)*”, SDÜ. İİBF. Dergisi, Cilt:19, Sayı: 4, 201-224.

YAMAN Kemal,(2011),“*Cari Açık Probleminin Türkiye Ekonomisi Açısından Değerlendirilmesi-Riskler ve Sonuçlar*”, Ekonomik Yaklaşım Kongreler Dizisi 7, Gazi Üniversitesi, Ankara, 1-11.

YILMAZ Ömer, Merter Akıncı,(2011), “*İktisadi Büyüme ile Cari İşlemler Bilançosu Arasındaki İlişki: Türkiye Örneği*”, Atatürk Üniversitesi SBE Dergisi, 15(2), 363-377.

YURDAKUL Funda, Bengisu Ucar, (2015), “*The Relationship Between Current Deficit and Economic Growth: An Emprical Study on Turkey*”, Procedia Economics and Finance 26, 101 – 108.

Erişim: [<http://teacongress.org/papers2012/AKCAAY-ERATAS.pdf>], Erişim Tarihi: 20 Temmuz, 2016.